

Ministru kabineta noteikumu projekta “Izmantošanai pārtikā aizliegto un ierobežoti lietojamo augu, augu daļu, to produktu un citu vielu saraksts” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

Tiesību akta projekta anotācijas kopsavilkums	
Mērķis, risinājums un projekta spēkā stāšanās laiks (500 zīmes bez atstarpēm)	Noteikumu projekts „Izmantošanai pārtikā aizliegto un ierobežoti lietojamo augu, augu daļu, to produktu un citu vielu saraksts” (turpmāk – noteikumu projekts) sagatavots, lai nodrošinātu augstu patērētāju aizsardzības līmeni, sniegtu patērētājam pienācīgu informāciju un atvieglotu apzinātu izvēli attiecībā uz uzturā lietoto pārtikas produktu.

I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība		
1.	Pamatojums	Pārtikas aprites uzraudzības likuma 4. panta 10. ¹ daļas 3. punkts un astoņpadsmitā daļa.
2.	Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība	<p>Patlaban Latvijā un Eiropas Savienībā nav normatīvā regulējuma, kas noteiktu aizliegto un ierobežoti lietojamo augu, augu daļu, to produktu un citu vielu sarakstu pārtikā. Tādēļ dalībvalstis reglamentē šo jomu atbilstoši saviem nosacījumiem - izstrādā tiesību aktus, rīkojumus, sarakstus, vadlīnijas, labas ražošanas prakses ieteikumus vai citus dokumentus.</p> <p>Veselības ministrija saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 2. jūlija sēdes protokollēmuma (prot. Nr.37 42.§) “Informatīvais ziņojums “Par pašreizējo situāciju uztura bagātinātāju aprītē un veicamajiem pasākumiem patērētāju tiesību aizsardzības uzlabošanā”” 2. punktā noteikto, iesniedza Zemkopības ministrijā augu un to daļu sarakstu, kuru izmantošana uztura bagātinātājos būtu aizliegta, un uztura bagātinātājos ierobežoti izmantojamo augu un to daļu sarakstu.</p> <p>Ministru kabineta 2015. gada 1. decembra sēdes protokollēmuma (prot. Nr. 64, 34. §) “Noteikumu projekts “Prasības uztura bagātinātājiem”” 3.1. apakšpunktā dots uzdevums Zemkopības ministrijai sagatavot un iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā grozījumus Pārtikas aprites uzraudzības likumā, paredzot Ministru kabinetam pilnvarojumu noteikt izmantošanai pārtikā aizliegto un ierobežoti lietojamo augu, augu daļu un to produktu sarakstu, savukārt 3.2. apakšpunktā dots uzdevums Zemkopības ministrijai sadarbībā ar Veselības ministriju izstrādāt izmantošanai pārtikā aizliegto un ierobežoti lietojamo augu, augu daļu un to produktu sarakstu.</p> <p>Starpinstitūciju sanāksmē, kas notika 2017. gada 7. februārī Zemkopības ministrijā par situācijas izvērtēšanu par normatīvā akta nepieciešamību, tika nolemts attiecināt aizliegumu un ierobežojumus uz visu pārtiku, jo nosakot ierobežojumus tikai vienai pārtikas kategorijai “uztura bagātinātāji” tiktu pavērta iespēja lietot aizliegtos un daļēji ierobežotos augus citās pārtikas kategorijās, kas nav uztura bagātinātāji, tas savukārt rada draudus patērētāja veselībai. Nosakot augu izmantošanas aizliegumu un ierobežojumus vienlaicīgi tiks samazināta iespēja ienākt Latvijas tirgū trešo valstu pārtikai, kas tās izcelsmes valstī tiek izplatītas kā zāles. Ārstniecības personas ir sniegušas informāciju par pacientu veselības problēmām lietojot tādas</p>

	<p>ārstniecības tējas, kas nav reģistrētas kā uztura bagātinātājs, bet pieejama kā pārtikas produkts, līdz ar to patērētājam nav informācijas par šādas tējas lietošanas nosacījumiem, devām un brīdinājumiem par lietošanu patērētāju grupām.</p> <p>Priekšlikumu noteikt izmantošanā pārtikā aizliegto un ierobežoti lietojamo augu sarakstu atbalstīja Pārtikas un veterinārais dienests (turpmāk – dienests), kas veicot uzraudzības pasākumus ir konstatējis gadījumus, kas rada šaubas par attiecīgās pārtikas – īpaši, augu tēju, nekaitīgumu, piemērotību visām patērētāju grupām, vai atbilstību paredzētajam mērķim.</p> <p>Ar 2017. gada 27. aprīļa grozījumiem Pārtikas aprites uzraudzības likumā (4. panta astoņpadsmitā daļa) dots pilnvarojums Ministru kabinetam noteikt izmantošanai pārtikā aizliegto un ierobežoti lietojamo augu, augu daļu, to produktu un citu vielu sarakstu. Pārtikas aprites uzraudzības likuma pārejas noteikumu 27. punkts nosaka, ka likuma 4. panta astoņpadsmitajā daļā minētos noteikumus Ministru kabinets izdod līdz 2018. gada 31. decembrim.</p> <p>Sagatavojot noteikumu projektu, tika izvērtēta dienesta sniegtā informācija par tiem Latvijā pārtikā lietotajiem augiem un to daļām, kas rada bažas par to nekaitīgumu. Ņemtas vērā Eiropas zāļu aģentūras (turpmāk – EMA) monogrāfijas, Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (turpmāk – EFSA) zinātniskie atzinumi, kā arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu tehniskie noteikumi un vadlīnijas. Tā kā augi satur daudzus ķīmiskus savienojumus un to atsevišķos komponentus, kas spēj dot gan fizioloģisku, gan ārstniecisku, gan toksisku efektu un tiek dēvēti par auga ķīmiski aktīvajām vielām, tad aizliegto un ierobežoto augu saraksts diskutēts ar farmācijas jomas ekspertiem, ar Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta “BIOR (turpmāk – institūts) un dienesta ekspertiem. Ķīmiski aktīvās vielas var nebūt visā augā, bet tās var dabīgi atrasties auga kādā daļā, piemēram, ziedos, sēklās, augļos, lapās, kātos, mizās, auga virszemes visā daļā (lakstos) vai tikai saknēs, līdz ar to noteikumu projekta 1. un 2. pielikumā noteikti aizliegumi un ierobežojumi pārtikā lietot ne tikai visu augu, bet arī konkrētas auga daļas.</p> <p>Ķīmiski aktīvās vielas, kas atrodas augos un to daļās, piemēram, ir: terpenoīdie, tropāna, izohinolīna, piperidīna, pirolizidīna, steroīdie alkaloīdi, hidroksikanēļskābes atvasinājumi, saponīni, proteolītiskie enzīmi, kardenolīdi jeb sirds glikozīdi, diterpenoīdi, feniletilamīna atvasinājumi u.c., kas uzņemtas iekšķīgi var radīt tādas veselības problēmas kā saindēšanos, vemšanu, stipras galvassāpes, balss aizsmakumu, nogurumu vai uzbudinājumu, paātrinātu sirdsdarbību, asinsspiediena pazemināšanos, roku un kāju trīcēšanu. Smagākos gadījumos minētās vielas var izraisīt iekšējo orgānu darbības traucējumus, var iestāties paralīze vai tās var būt bīstamas dzīvībai. Pārtikā nav pieļaujams izmantot augus un to daļas, kas ir bīstamas vai rada negatīvu ietekmi patērētāja veselībai (noteikumu projekta 1. pielikums). Tāpat ir vairāki augi, kuriem tajos esošo ķīmiski aktīvo vielu dēļ nepieciešams noteikt lietošanas ierobežojumus (noteikumu projekta 2. pielikums). Pārtikas sastāvā var būt viens augs vai tā daļa, tāpat tajā var būt vairāku augu un to daļu maisījums. Augi tiek izmantoti kā garšvielas, tējas, augu infūziju uzlējumi, vai kā sastāvdaļa dažādos</p>
--	--

	<p>pārtikas produktos, piemēram, dzērienos, alkoholiskajos dzērienos, sīrupos, pulveros, eliksīros, uztura bagātinātājos u.c.</p> <p>No augiem iegūst preparātus (turpmāk – produkti) un tos savukārt izmanto citas pārtikas ražošanā. Augu produktus pārsvarā iegūst no auga neapstrādātām daļām, izmantojot dažādus tehnoloģiskus procesus kā ekstrakciju, izspiešanu, frakcionēšanu, attīrīšanu, koncentrāciju, fermentāciju vai destilāciju. Iegūtie augu produkti var būt dažādos veidos – ekstrakti, tinktūras, ēteriskās eļļas, sasmalcināti, pulverveida, uzlējumi.</p> <p>Pieaugot patērētāju interesei par veselīgu dzīvesveidu, pieaug interese par dabīgu uzturu kā vienu no labas veselības priekšnoteikumiem, vienlaicīgi pieaug tādas pārtikas sortiments, kas ražota no dabīgām izejvielām un augi ir vieni no dabas sastāvdaļām, kas arvien plašāk ieņem nozīmīgu lomu patērētāju ikdienas uzturā. Patērētāju informēšana un izpratne par augu lietošanu ikdienas uzturā ir veicinošs faktors, kas palīdz patērētājiem veikt pareizāko izvēli un noteikt piemērotāko pārtiku savām individuālām vajadzībām.</p> <p>Mūsdienās aizvien lielāku interesi iegūst tāda pārtikas kategorija kā uztura bagātinātāji. Pēc dienesta datiem, Latvijas tirgū vidēji gada laikā tiek laisti vairāk nekā 500 jauni uztura bagātinātāji, no tiem trešā daļa satur augus un to produktus. Par uztura bagātinātāju laišanu Latvijas tirgū uzņēmums paziņo dienestam atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 1. decembra noteikumiem Nr. 685 “Prasības uztura bagātinātājiem” (turpmāk – Noteikumi Nr. 685) un samaksā valsts nodevu atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 21. decembra noteikumiem Nr. 1145 “Noteikumi par uztura bagātinātāju reģistrācijas valsts nodevu” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1145).</p> <p>Pārtika ar produkta nosaukumu “zāļu tēja” vai “ārstnieciskā augu tēja”, vai līdzīgiem nosaukumiem var radīt iespaidu par ārstniecisku efektu, tā bieži satur vienu augu vai auga daļas, vai dažādu augu maisījumu. Šāda pārtika dažreiz rada šaubas par tās piemērotību patērētāja ikdienas uzturā, jo auga sastāvdaļas ir ar dažādu fizioloģisku ietekmi un ne vienmēr ir piemērotas visām patērētāja grupām, piemēram, jutīgākajām patērētāju grupām – zīdaiņiem, bērniem, grūtniecēm un sievietēm laktācijas periodā.</p> <p>Tirgū sastopamas tādas augu tējas, kuru sastāvā esošie augi to izcelsmes valstīs tiek uzskatīti par augu izcelsmes zālēm. Šāda pieeja raksturīga Ķīnas tradicionālajai medicīnai vai ājurvēdai, ja auga īpašības liecina, ka augam piemīt ārstnieciska ietekme. Tādēļ vairāki tādi augi ir iekļauti noteikumu projekta pārtikā aizliegtajā augu sarakstā (noteikumu projekta 1.pielikums).</p> <p>Bieži vien vienu un to pašu augu izmanto gan kā pārtiku uzturā ar konkrētu fizioloģisku mērķi, gan kā farmācijas produktu – augu izcelsmes zāles ar ārstniecisku mērķi. Lai noteiktu robežu auga izmantošanas mērķim, tiek piemēroti pārtikas un farmācijas jomas normatīvie akti, kas definē, kas ir “pārtika (pārtikas produkts)” un kas ir “augu izcelsmes zāles”.</p> <p>Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regula (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu, definē, ka pārtika</p>
--	---

	<p>jeb pārtikas produkts ir jebkura apstrādāta, daļēji apstrādāta vai neapstrādāta viela vai produkts, kas paredzēts cilvēka uzturam, vai ko sapratīgi paredzamos apstākļos cilvēki varētu lietot uzturā. Pārtikai nepiedēvē ārstnieciskas īpašības, ka tā novērš, ārstē vai izārstē slimības, vai atsaucas uz šādu iespēju.</p> <p>Savukārt Ministru kabineta 2006. gada 9. maija noteikumi Nr.376 "Zāļu reģistrēšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.376) par tradicionāli lietotām augu izcelsmes zālēm nosaka, ka augu izcelsmes zāles pēc sastāva un pielietojuma ir paredzētas un izveidotas, lai tās bez ārsta uzraudzības lietotu diagnostikai vai ārstēšanas noteikšanai vai uzraudzībai. Tās lieto noteiktā stiprumā un devās un ir pietiekami dati par zāļu tradicionālo lietošanu, un zāļu farmakoloģiskā iedarbība ir pamatojama ar ilgstošu lietošanu un pieredzi. Zāļu definīcija pēc to funkcijas ir jāinterpretē tādejādi, ka tās mērķis ir ietvert tikai tos produktus, kuru farmakoloģiskās īpašības ir zinātniski konstatētas, un neietvert tās vielas, kuras, lai gan iedarbojas uz cilvēka organismu, tomēr nesniedz vērā ņemamu efektu uz metabolismu un kuras būtībā nemaina organisma darbību.</p> <p>Augu un citu vielu izmantošana pārtikā nav harmonizēta Eiropas Savienības līmenī, tādēļ starp dalībvalstīm pastāv dažāda augu, augu daļu vai augu produktu un citu vielu novērtēšanas pieeja. Dažās dalībvalstīs ir gan aizliegto un atļauto augu saraksts pārtikā, dažās dalībvalstīs ir tikai atļauto augu saraksts pārtikā, vai tiek piemērotas vadlīnijas par auga izmantošanu pārtikā, vai farmācijas normatīvie akti nosaka auga izmantošanas jomu. Tas pats attiecas uz auga maksimāli pieļaujamo daudzumu pārtikā, viena dalībvalsts nosaka auga maksimāli pieļaujamo daudzumu tuvu auga izcelsmes zāļu minimālajai ārstnieciskai robežai, bet cita dalībvalsts tam pašam augam ir noteikusi daudz mazāku auga maksimāli pieļaujamo daudzumu pārtikā. Tas rada brīvas tirdzniecības barjeras starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, kad vienā dalībvalstī produkts tiek uzskatīts par pārtiku, bet citā dalībvalstī par zālēm. Šādi produkti tiek dēvēti par "robežproduktiem".</p> <p>Kā vienu no pasākumiem, lai samazinātu "robežproduktu" klasifikācijas pretrunas starp pārtikas un farmācijas produktiem, var izmantot Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regulu (EK) Nr.1924/2006 par uzturvērtības un veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem (turpmāk – Regula (EK) Nr. 1924/2006).</p> <p>Norādes, kas attiecas uz cilvēka organisma funkcijām, kuras neattiecas uz slimības riska samazināšanu un uz bērnu attīstību un veselību, skaidri nosaka, ka attiecīgo pārtiku nevar klasificēt kā farmācijas produktu – zāles. Norādes sniedz patērētājam informāciju par kādas uzturvielas, auga vai vielas iespējamo labvēlīgo fizioloģisko ietekmi uz cilvēka organisma funkcijām.</p> <p>Šobrīd EFSA ir veikusi augu, kas pazīstamas kā "botāniskas" vielas un citu vielu novērtēšanu, atbilstoši Regulai (EK) Nr. 1924/2006. Norādes var atrast Eiropas Komisijas tīmekļvietnē ar nosaukumu "<i>Some function claims, for which the assessment by EFSA or the consideration by the Commission is not finalised</i>"¹.</p>
--	---

¹ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/article13>

	<p>Eiropas Komisija nav pieņēmusi gala lēmumu par novērtētajām norādēm, kas iekļautas šajā apkopotajā sarakstā. Lai iegūtu informāciju par novērtētajām norādēm, vai tām, kas ir izskatīšanas procesā un attiecas uz augiem, vai citām vielām var atrast EFSA tīmekļvietnē pie sadaļas ar nosaukumu “<i>Register of Questions</i>”² pēc identifikācijas numura (ID), vai pēc attiecīgā auga latīniskā nosaukuma, vai attiecīgā auga nosaukuma angļu valodā. Tāpat var izmantot sadaļu ar nosaukumu “<i>Database of health claims submitted to EFSA for evaluation</i>”, šeit var atrast konsolidētu informāciju par augiem un citām vielām, kas ir iesniegtas novērtēšanai EFSA. Norādes, kas iekļautas šajā sadaļā, šobrīd var izmantot saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1924/2006 28. panta 5. un 6. punktā noteikto.</p> <p>Noteikumu projekta 1.un 2.pielikumā minētie “augi” un 3.pielikumā minētās “citas vielas” atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regulai (EK) Nr. 1925/2006 par vitamīnu un minerālvielu, un dažu citu vielu pievienošanu pārtikai (turpmāk – Regula (EK) Nr. 1925/2006) 2. panta otrajā punkta noteiktajai definīcijai, ka “cita viela” ir viela, kas nav vitamīns vai minerālviela un kam ir uzturvērtība vai fizioloģiska ietekme. Tāpēc vielām, kuru lietošana pārtikas produktos ir aizliegta, ierobežota vai kuras pārbauda Kopienas iestādes, ir iekļaujamas Regulas Nr. 1925/2006 III pielikumā. Pielikumā līdz šim ir iekļautas tikai divas vielas, kas nav atļautas lietot pārtikā – <i>Yohimbe</i> koka miza un tā preparāti, kas iegūti no <i>Yohimbe (Pausinystalia yohimbe (K. Schum) Pierre ex Beille)</i> un <i>Ephedra</i> augs un tā preparāti, kas iegūti no <i>Ephedra</i> sugām. Tādēļ dažas dalībvalstis sabiedrības veselības aizsardzības un patērētāju informēšanas nolūkā ir uzskatījušas par nepieciešamību pieņemt jaunus tiesību aktus par augu vai dažu citu vielu ierobežojumu, vai aizliegumu izmantot tās konkrētas pārtikas ražošanā, un par to paziņo Eiropas Komisijai atbilstoši Regulai (EK) Nr. 1925/2006 12. panta noteiktajā kārtībā. Informācija par dažu dalībvalstu tiesību aktiem minēta šīs sadaļas 4.punktā.</p> <p>Dienests veicot uzraudzības pasākumus pārtikai, kas satur augus, augu daļas un citas vielas, piemēro vispārīgos pārtikas normatīvos aktus un papildus izvērtē dažādos avotos sniegto informāciju vai zinātniskos atzinumus, kas ir atrodamī EFSA, EMA, Pasaules Veselības organizācijas, citu dalībvalstu tehniskajos noteikumos, institūciju tīmekļa vietnēs, kā arī lūdz citu kompetento institūciju atzinumus, lai šādu pārtiku varētu atzīt par nekaitīgu patērētājam. Šāda veida izvērtēšana ir ļoti darbietilpīga, vienlaicīgi tas rada dažādu izpratni par normatīvo aktu piemērošanu ar pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem (izplatītājiem, importētājiem, ražotājiem), kompetento institūciju un citu dalībvalstu pārtikas uzraudzības dienestu ekspertiem. Attiecībā uz uztura bagātinātāju novērtēšanu normatīvie akti nosaka, ka dienests šābu gadījumos var pieprasīt Zāļu valsts aģentūras (turpmāk – ZVA) atzinumu par produkta atbilstību Farmācijas likumā noteiktajai zāļu definīcijai. Gada laikā dienests nosūta vismaz desmit pieprasījumus ZVA atzinuma sniegšanai par uztura bagātinātāju, kas satur augus vai citas vielas, atbilstību zāļu definīcijai.</p>
--	--

² <http://registerofquestions.efsa.europa.eu/>

Noteikumu projekta 1. pielikums nosaka pārtikā aizliegtu augu un to daļu sarakstu. Auga iekļaušana sarakstā tika pamatota, izvērtējot ķīmiski aktīvās vielas (toksiskais savienojums) auga sastāvā, iespējamo izmantošanu pārtikā, farmācijā, aplūkot farmakoloģiskās un toksikoloģiskās īpašības, iespējamā efektivitāte vai kaitīgums, lietošanas devas un to ierobežojumi, blakusparādības, toksicitāte un kā papildus informācijas avots tika izmantoti citu dalībvalstu augu tehniskie noteikumi pārtikā, kas jau ir paziņoti visām dalībvalstīm un Eiropas Komisijai. Daudzus augus, kurus nevar izmantot pārtikā, izmanto citās nozarēs, piemēram, farmācijas produktos. Noteikumu projekta 1. pielikumā ir norādīti augi, kuri tajos esošo toksisko savienojumu dēļ rada negatīvu ietekmi uz patērētāju veselību, tas ir:

Adonisi – *Adonis spp.*, (Kardenolīdi jeb sirds glikozīdi); Arekas palma / betelpalma – *Areca catechu L.*, (Piperidīna alkaloidi); Aristolohijas – *Aristolochia spp.*, (Aristolohīnskābe); Arnika, kalnu – *Arnica montana L.*, (Ēteriskā eļļa (helenalīns)); Arnika, Šamiso – *Arnica chamissonis Less.*, (Ēteriskā eļļa (helenalīns)); Balanda, Meksikas – *Chenopodium ambrosioides L. var. anthelminticum (L.) A.Gray.*, (Ēteriskā eļļa (askaridols)); Baptīzijas – *Baptisia spp.*, (Hinolizidīna alkaloidi); Bebrukārklis – *Solanum dulcamara L.*, (Steroīdie alkaloidi); Beladonna; vilkoga, melnā – *Atropa belladonna L.*, (Tropāna alkaloidi); Cīrulīši – *Corydalis spp.*, (Izohinolīna alkaloidi); Čuskoga, četrlapu – *Paris quadrifolia L.*, (Glikozīdi); Dievkrēsliņi – *Euphorbia spp.*, (Diterpenoīdi); Dīfenbahijas – *Dieffenbachia spp.*, (Proteolītiskie enzīmi); Driģenes – *Hyoscyamus spp.*, (Tropāna alkaloidi); Efedras – *Ephedra spp.*, (Protoalkaloidi (feniletilamīna atvasinājumi)); Eņģeļtaures – *Brugmansia spp.*, (Tropāna alkaloidi); Ērgļpārde, parastā – *Pteridium aquilinum (L.) Kuhn.*, (Seskviterpēnu laktoni, cianogēnie glikozīdi); Fitolakas – *Phytolacca spp.*, (Triterpēnu saponīni, lektīni); Fritilārijas – *Fritillaria spp.*, (Steroīdie alkaloidi); Gelzēmijas – *Gelsemium spp.*, (Indola alkaloidi); Heliotropi – *Heliotropium spp.*, (Pirolizidīna alkaloidi); Ipekakuāna, Nikaragvas; ipekakuāna, Panamas – *Cephaelis acuminata (Benth.) Karst., syn. Uragoga acuminata (Benth.) O. Kuntze, Psychotria acuminata Benth.*, (Izohinolīna alkaloidi); Ipekakuāna, Rio; ipekakuāna, Brazīlijas – *Cephaelis ipecacuanha (Brot.) A. Rich., syn. Uragoga ipecacuanha (Brot.) BAILL., Psychotria ipecacuanha (Brot.) Muell, Arg. (auch Stokes)*, (Izohinolīna alkaloidi); Īlekss, aslapu; akmeņozols – *Ilex aquifolium L.* (Terpenoīdie alkaloidi); Johimbe – *Pausinystalia yohimbe (K. Schum) Pierre ex Beille*, (Indola alkaloidi); Kapmirtes – *Vinca spp.*, (Indola alkaloidi); Kaskarillas – *Croton spp.*, (Tigļīnskābe); Katarante, rožainā – *Catharanthus roseus (L.) G.Don*, (Indola alkaloidi); Kreimene, parastā; maijpuķīte, parastā – *Convallaria majalis L.*, (Kardenolīdi jeb sirds glikozīdi); Krustaines – *Senecio spp.*, (Pirolizidīna alkaloidi); Kumelpēdas – *Asarum spp.*, (Ēteriskā eļļa (azarons)); Kurpītes – *Aconitum spp.*, (Terpenoīdie alkaloidi); Lobēlijas – *Lobelia spp.*, (Piperidīna alkaloidi); Mandragora, ārstniecības – *Mandragora officinarum L.*, (Tropāna alkaloidi); Mēnessēklis, Kanādas – *Menispermum canadense L.*, (Izohinolīna alkaloidi); Mugurenes – *Polygonatum spp.* (Steroīdie saponīni); Mukuna; stizolobija – *Mucuna pruriens (L.)DC., syn. Stizolobium pruriens*

(L.)Medik., (Indola alkaloidi); Naktene, melnā – *Solanum nigrum* L., (Steroīdie alkaloidi); Oleandri – *Nerium spp.*, (Kardenolīdi jeb sirds glikozīdi); Ozolīte, parastā – *Aquilegia vulgaris* L., (Izohinolīna alkaloidi); Ozolpaparde, melnā; vīrpaparde – *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott, syn. *Aspidium filix-mas* (L.) Sw., *Lastrea filix-mas* (L.) Presl., *Polypodium filix-mas* L., (Floroglucīna atvasinājumi); Pilokarpi – *Pilocarpus spp.*, (Imidazola alkaloidi); Piscīdija, Jamaikas – *Piscidia piscipula* (L.) Sarg., syn. *Piscidia erythrina* L., (Alkaloidi, cianogēnie glikozīdi); Rauvolfijas – *Rauwolfia spp.*, (Indola alkaloidi); Rūtas – *Ruta spp.*, (Furokumarīni, hinolīna alkaloidi); Sasafrasi – *Sassafras spp.*, (Safrols); Sētvijas – *Bryonia spp.*, (Tetraciklisko triterpēnu saponīni); Sidas – *Sida spp.*, (Protoalkaloidi (feniletīlamīna atvasinājumi); Strihnīna koki – *Strychnos spp.*, (Indola alkaloidi); Strofanti – *Strophantus spp.*, (Kardenolīdi jeb sirds glikozīdi); Stumbrlape – *Caulophyllum thalictroides* (L.) Michx., (Hinolizidīna alkaloidi); Suņstobrs, plankumainais – *Conium maculatum* L., (Piperidīna alkaloidi); Tausaknes – *Symphytum spp.*, (Pirrolizidīna alkaloidi); Tūjas – *Thuja spp.*, (Ēteriskā eļļa (tujons)); Urginejas – *Urginea spp.*, (Kardenolīdi jeb sirds glikozīdi); Uzpirkstītes – *Digitalis spp.*, (Kardenolīdi jeb sirds glikozīdi); Velnāboli – *Datura spp.* (Tropāna alkaloidi); Veratres – *Veratrum spp.* (Steroīdie alkaloidi); Vēlziedes – *Colchicum spp.*, (Protoalkaloidi); Vizbulītes – *Anemone spp.*, (Protoanemonīns); Zalktene, parastā – *Daphne mezereum* L., (Diterpenoīdi); Zeltalietus; zeltlija – *Laburnum anagyroides* Medik. syn. *Cytisus laburnum* L., (Hinolizidīna alkaloidi).

Noteikumu projekta 2. pielikums nosaka sarakstu ar augiem un augu daļām, kuru izmantošana pārtikā ir ierobežota.

Attiecībā par diždadzi, lielo, ehināciju, purpursarkano, cetrāriju, Islandes, rodiolu, rožaino, kosu, tūroma un tribuli Eiropas Komisijas Jaunās pārtikas katalogs³ nosaka, ka minētajiem augiem nav citas drošas lietošanas vēstures Eiropas Savienībā kā vienīgi uztura bagātinātāju sastāvā. Līdz ar to noteikumu projekta 2. pielikumā šiem augiem noteikta lietošana vienīgi uztura bagātinātāju sastāvā.

Attiecībā par nātres, lielās, saknēm, ņemot vērā ķīmiski aktīvo vielu kempferola un kvercetinā klātbūtni tajās, Beļģijas nacionālā likumdošana paredz šo sakņu izmantošanu tikai uztura bagātinātāju sastāvā. Līdz ar to noteikumu projekta 2. pielikumā nātres, lielās, saknes noteiktas lietošanai vienīgi uztura bagātinātāju sastāvā.

Strutene satur tādas spēcīgas iedarbības vielas kā benzilzohinolīna alkaloidus un hidroksikanēļskābes atvasinājumus, kas iekšķīgi lietoti, palēnina pulsu, pazemina arteriālo asinsspiedienu un paplašina koronāros asinsvadus. Strutēni saturošus produktus pārdozējot, iespējama saindēšanās, kas izpaužas kā šķebšanās, vemšana, kolikas un diareja. Tāpat strutēnes produktus nedrīkst lietot grūtniecības un bērna zīdīšanas laikā. Grūtniecēm tas var veicināt abortu, jo strutēnei piemīt dzemdi tonizējoša iedarbība. Līdz ar to strutene ir iekļauta noteikumu projekta 2. pielikumā ar norādi, ka tās izmantošana pieļaujama vienīgi uztura bagātinātāju sastāvā, kas nodrošina, ka šis

³ http://ec.europa.eu/food/safety/novel_food/catalogue/search/public/index.cfm

	<p>augš tiks izmantots dozētā veidā saskaņā ar uztura bagātinātāja lietošanas pamācību.</p> <p>Asinszāli, divšķautņu, kas satur hipericīnu un hiperforīnu, saskaņā Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1334/2008 par aromatizētājiem un dažām pārtikas sastāvdaļām ar aromatizētāju īpašībām izmantošanai pārtikā IV. pielikumu, drīkst izmantot alkoholisko dzērienu ražošanā. Vienlaikus noteikumu projekta 2. pielikums paredz iespēju izmantot šo augu arī uztura bagātinātāju sastāvā vai arī to ir atļauts izmantot citos pārtikas produktos pēc zinātniski pamatotas izvērtēšanas.</p> <p>Tāpat noteikumu projekta 2. pielikumā ir ietverti augi un to daļas, kuru nekaitīgumu pirms to lietošanas pārtikā, tajos esošo ķīmiski aktīvo vielu dēļ nepieciešams zinātniski pamatoti izvērtēt. Tādi augi ir efeja, vijīgā, kuras lapas satur triterpēnus, saponīnus, skopolīnu, salmene, dzeltenā jeb kaļķpēdiņa, dzeltenā, kuras ziedi satur glikozīdus, helihrizīnu A un B, krūklis, trauslais un krūklis, Amerikas jeb Purša, kuru miza satur frangulīnu A un B, mällēpe, kuras ziedi satur pirolizidīna alkaloidus, mātere, sirds, kuras virszemes auga daļas satur fenilpropanoīdus, flavonoīdus, fenolskābi un zirgkastanis, parastais, kura mizas un sēklas satur eskulīnu, fraksīnu, saponīnus.</p> <p>Saskaņā ar noteikumu projekta II. sadaļas prasībām, attiecībā uz šos augus saturošu pārtiku pārtikas uzņēmums var izvēlēties divus risinājumus, t.i., ja pārtikas produkts atbilst uztura bagātinātāja definīcijai, tad tos paziņo kā uztura bagātinātājus dienestam atbilstoši Noteikumiem Nr. 685, samaksājot valsts nodevu 125,00 <i>euro</i> atbilstoši Noteikumiem Nr. 1145 vai arī, ja tas ir cits pārtikas produkts - iesniedz noteikumu projektā paredzētos dokumentus par pārtikas izvērtēšanu institūtā, kas izveidotās zinātnisko ekspertu komisijas ietvaros veiks riska izvērtējumu un sniegs atzinumu. Institūts šo funkciju realizēs, pamatojoties uz Pārtikas aprites uzraudzības likuma 21.² pantā noteikto deleģējumu, kas uzdod par pienākumu vākt un analizēt datus un informāciju, lai novērtētu riska faktorus, kam ir tieša vai netieša ietekme uz pārtikas nekaitīgumu, kā arī saistībā ar cilvēku uzturu, kā arī veikt riska zinātnisko novērtējumu savas kompetences jomās.</p> <p>Noteikumu projekts paredz, ka tā 2. pielikumā minētos augus saturoša pārtika, ja tā nav paziņota dienestam un iekļauta uztura bagātinātāju reģistrā, ir izplatāma pārtikas aprītē vienīgi pēc izvērtēšanas institūta izveidotā zinātnisko ekspertu komisijā, saņemta pozitīva atzinuma un produkta reģistrācijas produktu sarakstā Institūta tīmekļa vietnē.</p> <p>Noteikumu projektā 3. pielikums nosaka citu vielu, kas nav augi, vitamīni un minerālvielas, izmantošanu uztura bagātinātājos. Saistībā ar uztura bagātinātājiem, jo īpaši tādiem, kuri satur vielas, virknē robežgadījumā ir radušās situācijas, kad attiecīgo pārtiku dažās dalībvalstīs atļauts laist tirgū kā pārtikas produktu, bet citās dalībvalstīs to klasificē kā zāles. Tāpēc ar noteikumu projekta 3. pielikumu tiek noteikts dažu vielu saraksts izmantošanai uztura bagātinātājos un to maksimālais daudzums ieteicamajā dienas devā pieaugušajiem. Vielas ar uzturvērtību un fizioloģisko ietekmi uztura bagātinātājā nevar pārsniegt maksimāli pieļaujamo daudzumu dienas devā pieaugušajiem, kas uzskatāms par ārstniecisku:</p>
--	--

		<p>1) diosmīnu var izmantot mazāk nekā 450 mg dienas devā (turpmāk – d/d), vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p> <p>2) glikozamīns 1000 mg d/d, vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p> <p>3) hesperidīnu var izmantot mazāk nekā 50 mg d/d/, vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p> <p>4) hondroitīna sulfāts 1200 mg d/d, atbilstoši kā noteikts ar Komisijas Īstenošanas 2017. gada 20. decembra Regula (ES) 2017/2470, ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2015/2283 izveido jauno pārtikas produktu Savienības sarakstu (turpmāk – Regula (ES) 2017/2470);</p> <p>5) inozīns 450 mg d/d/, vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p> <p>6) izobaldriānskābes mentilēsteris 60 mg d/d/, vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p> <p>7) kofeīns 300 mg d/d, vielas daudzums noteikts izmantojot EFSA zinātnisko atzinumu par kofeīnu⁴ (EFSA Journal 2015; 13(5):4102) un kā informācijas avots izmantots Dānijas paziņojums Nr.2010/793/DK⁵. Informāciju par kofeīnu uztura bagātinātāja marķējumā norāda atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regulas (ES) Nr. 1169/2011 par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu, III pielikuma 4.2. apakšpunktā;</p> <p>8) kreatīns 3000 mg d/d, atbilstoši kā noteikts ar Komisijas 2012. gada 16. maija Regulu (ES) Nr. 432/2012, ar ko izveido sarakstu ar atļautajām veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem, kuras neattiecas uz slimības riska samazināšanu un uz bērnu attīstību un veselību (turpmāk – Regula (ES) Nr. 432/2012);</p> <p>9) likopēns 15 mg d/d, atbilstoši kā noteikts ar Regulu (ES) 2017/2470;</p> <p>10) L-karnitīna L-tartrāts 3000 mg d/d/, informācijas avots - Spānijas paziņojums Nr. 2013/676/E⁶;</p> <p>11) L-karnitīns 2000 mg d/d, atbilstoši kā noteikts ar Regulu (ES) Nr. 432/2012;</p> <p>12) melatonīnu var izmantot mazāk nekā 2 mg d/d, vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p> <p>13) metilsulfonilmetāns (MSM) 1500 mg d/d, vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p>
--	--	--

⁴ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4102>

⁵ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2010&num=793>

⁶ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2013&num=676>

		<p>14) N-acetilcisteīnu var izmantot mazāk nekā 400 mg d/d, vielas daudzums noteikts atbilstoši ZVA atzinumam par minimālo ārstniecisko devu zālēs;</p> <p>15) no sarkanā rauga (<i>Monascus purpureus</i>) rīsiem iegūtais monakolīns 10 mg d/d/, atbilstoši kā noteikts ar Regulu (ES) Nr. 432/2012;</p> <p>16) taurīns 1000 mg d/d/, kā informācijas avots - Spānijas paziņojums Nr. 2013/676/E un Dānijas paziņojums Nr. 2010/793/DK.</p> <p>Auga, auga daļas vai citu vielu neiekļaušana noteikumos neatbrīvo uzņēmēju no atbildības par auga vai vielas nekaitīguma novērtēšanu attiecīgajā pārtikā. Vienmēr ir jāņem vērā katrs individuāls gadījums, auga vai vielas daudzums, tā veids vai savstarpējā auga vai vielas mijiedarbība ar citām sastāvdaļām, jāņem vērā visi kritēriji, lai pārtika būtu nekaitīga.</p>
3.	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas un publiskas personas kapitālsabiedrības	Veselības ministrija, Zāļu valsts aģentūra, Pārtikas un veterinārais dienests, Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR”.
4.	Cita informācija	<p>Informācija par dažu dalībvalstu tehniskajiem noteikumiem⁷ un citiem informācija.</p> <p>Francijas paziņojums Nr. 2012/0728/F⁸. Rīkojumā ir noteikti augi (izņemot sēnes), kurus atļauts izmantot uztura bagātinātājos, kā arī to lietošanas noteikumi. Daudziem augiem ir noteikta metabolītu maksimāli pieļaujamā koncentrācija vai brīdinājumi un piesardzības pasākumi, kas jāievēro, ja augs varētu attiekties uz jutīgākajām patērētāju grupām. Tirgus dalībniekam, kurš vēlas tirgot uztura bagātinātāju, kas satur kādu no šiem augiem, jānodrošina, lai uzraudzības iestādēm būtu pieejami kvalitātes dokumenti, kuros iekļauta būtiskākā informācija, kas pierāda, ka šis uztura bagātinātājs ir drošs. Turklāt ar šo rīkojumu aizliedz izmantot augu preparātus, ja šāda veida uztura bagātinātājus var kvalificēt kā zāles, piemēram, aktīvās vielas saturam jābūt mazākam par ārstniecisko devu. Tirgus dalībnieks, kas Francijas tirgū vēlas tirgot augu izcelsmes uztura bagātinātāju, par to jāiesniedz pieteikums Konkurences, patērētāju aizsardzības un krāpšanas novēršanas ģenerāldirektorātam (DGCCRF). Ja pieteikums tiek apstiprināts, augi, ko satur attiecīgais produkts, DGCCRF jāiekļauj atļauto augu sarakstā. Ar šā rīkojuma priekšmetu tiek nodrošināta administratīvo lēmumu pārredzamība, un tā mērķis ir aizsargāt patērētāju veselību.</p> <p>Itālijas paziņojums Nr. 2017/276/I⁹. Dekrēts, ar ko reglamentē augu izcelsmes vielu un preparātu izmantošanu uztura bagātinātājos, nosaka augu izcelsmes vielu un preparātu sarakstu, ko var izmantot uztura bagātinātājos, un ar kuru nosaka prasības, kas jāievēro, lai nodrošinātu, ka tie ir nekaitīgi: Dekrēta 1. pielikums “Augu izcelsmes vielas un preparāti, ko var izmantot uztura bagātinātājos”, 2. pielikums</p>

⁷ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/>

⁸ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2012&num=728>

⁹ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2017&num=276>

	<p>“Sagatavojamā dokumentācija un ievērojamās prasības attiecībā uz augu izcelsmes vielu un preparātu izmantošanu uztura bagātinātājos”. Beļģijas, Francijas un Itālijas sadarbības projekta “BELFRIT” ietvaros tika sagatavots augu saraksts, kurus var izmantot uztura bagātinātājos, un tas tika iesniegts Komisijai un pārējām dalībvalstīm atzinumu sniegšanai. Mērķis – paaugstināt patērētāju aizsardzības līmeni, apvienot gūto pieredzi, un veicināt tirdzniecību starp minētajām trīs dalībvalstīm. Galvenais projekta “BELFRIT” mērķis bija vērst Eiropas Savienības uzmanību uz nepieciešamību saskaņot jautājumu par augu izcelsmes vielu un preparātu izmantošanu pārtikā. Lai nodrošinātu projekta un sasniegto rezultātu maksimālu pārredzamību, augu saraksts ir atvērts turpmākiem papildinājumiem. Lai valsts līmenī turpinātu izvērtēt augus, kas vēl nav iekļauti augu sarakstā, un izveidotu vienotu sarakstu, tika ieviesta arī procedūra attiecībā uz datu un noderīgas informācijas vākšanu no attiecīgajiem uzņēmējiem. Botānikas ekspertu Komisija apstiprināja vienotu augu sarakstu. Augu saraksts ir papildināts ar papildu brīdinājumiem, kas jānorāda marķējumā, ja uztura bagātinātājā sastāvā ir konkrētais augs, kas varētu radīt šaubas par piemērotību kādai no patērētāju grupām, vai citi brīdinājumi, kas informē patērētāju par lietošanas nosacījumiem. Lietot brīdinājumus marķējumā jau izmanto Beļģijā un Francijā. Dekrēts būtībā atspoguļo pašreizējo situāciju attiecībā uz to augu klāstu, ko Itālijā var izmantot uztura bagātinātājos.</p> <p>Beļģijas paziņojums Nr. 2015/162/B¹⁰. Karaļa Dekrēts par grozījumiem karaļa 1997. gada 29. augusta Dekrētā par tādu pārtikas produktu ražošanu un tirdzniecību, kuru sastāvā ir augi vai augu ekstrakti vai kuri tos satur. Šis dekrēts ir izstrādāts, pamatojoties uz Augu preparātu konsultatīvās komitejas zinātniskajiem atzinumiem par nekaitīguma novērtējumu. Pielikumā iekļautie saraksti ir sagatavoti ciešā sadarbībā ar Itālijas un Francijas iestādēm. Dekrēts nosaka: 1) bīstamos augus, ko nedrīkst lietot pārtikā vai pievienot pārtikas produktiem; 2) ēdamās sēnes; 3) reģistrējamus augus iepriekš dozētā veidā. Dekrētā paredzēta atkāpe, ja no aizliegto augu saraksta, pamatojoties uz toksikoloģiskajiem un analītiskajiem datiem, ir iespējams pierādīt, ka augu ekstrakti vairs nesatur tā auga toksiskās vielas vai īpašības, no kura tie iegūti, tad tas ir atļauts lietot pārtikā. Daudziem augiem ir noteikts, ka tos var izmantot, ja tiek ievēroti zināmi nosacījumi, un noteiktos apstākļos atļauts izmantot noteiktas augu daļas vai augu preparātus. Drošības apsvērumu dēļ atsevišķiem augiem ir noteikta prasība, ka tie nedrīkst saturēt konkrētas toksiskas sastāvdaļas, vai ir noteikts maksimālais pieļaujamais šo sastāvdaļu daudzums. Par augiem vai augu daļām, kas nav minētas sarakstā, var iesniegt izvērstu paziņojumu Augu preparātu konsultatīvajai komitejai to nekaitīguma novērtēšanai. Sabiedrības veselības aizsardzības un patērētāju informēšanas nolūkā vairākiem augiem ir noteikts maksimālais pieļaujamais daudzums un/vai prasība par obligātu brīdinājumu pārtikas produkta marķējumā.</p>
--	--

¹⁰ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2015&num=162>

Rumānijas paziņojums Nr. 2015/0152/RO¹¹. Lauksaimniecības un lauku attīstības ministrijas un Veselības ministrijas rīkojums par tādu ārstniecisko un aromātisko augu sagatavošanu, pārstrādi un tirdzniecību, kurus izmanto tādus, kādi tie ir, daļēji pārstrādātus vai pārstrādātus kā iepriekš dozētus uztura bagātinātājus. Rīkojumā reglamentēti aspekti, kas attiecas uz dažu specializēto terminu definīcijām, tirdzniecības prasībām, dokumentiem, kuri nepieciešami tirdzniecības atļaujas saņemšanai, atļaujas piešķiršanu, tādu zinātnisko un tehnisko jautājumu izskatīšanu, kas var rasties Valsts ārstniecisko un aromātisko augu un bišu produktu dienesta veikto paziņošanas vai uzraudzības darbību ietvaros, pārtikā plaši lietoto dārzenus, augļus, aromātisko augu un sēklu izmantošanu uztura bagātinātāju sastāvā, kā arī tādu sarakstu apstiprināšanu, kuros iekļauj: 1) tādu augu ģintis un sugas, kuru daļas vai izstrādājumus aizliegts izmantot uztura bagātinātājos; 2) tādu aļģu, ķērpju un sēņu sugas, kuras atļauts izmantot uztura bagātinātājos; 3) tādu augu sugas, kurus atļauts izmantot uztura bagātinātājos, ja tie tiek iepriekš dozēti. Ņemot vērā to, ka ir izveidota Ārstniecisko un aromātisko augu un bišu produktu tehniskā komiteja, kas atbildīga par tādu valsts sarakstu periodisku atjaunināšanu, kuros iekļauti ārstnieciskie un aromātiskie augi, ko izmanto kā izejvielas uztura bagātinātājos.

Čehijas paziņojums Nr. 2016/257/CZ¹². Īstenošanas rīkojums par uztura bagātinātājiem un pārtikas produktu sastāvu. Rīkojumā ir noteikti nosacījumi attiecībā uz augu un citu vielu izmantošanu pārtikā, tai skaitā uztura bagātinātājos. Noteikti augi, auga daļas un citas vielas, kādas var izmantot uztura bagātinātāju ražošanā, noteikts to maksimālais pieļaujamais daudzums dienas devā. Aizliegtajā augu sarakstā iekļauti augi, kas aizliegti pārtikas produktu ražošanā, tāpat noteiktas citas vielas, kuras aizliegts izmantot pārtikas produktu ražošanā.

Lietuvas paziņojums Nr. 2014/175/LT¹³. Lietuvas Republikas veselības ministra rīkojums, ar kuru groza Lietuvas Republikas veselības ministra 2010. gada 13. maija Rīkojumu Nr. V-432 par Lietuvas higiēnas normas HN 17:2010 „Uztura bagātinātāji” apstiprināšanu. Rīkojuma projekta mērķis bija izstrādāt noteikumus par uztura bagātinātāju laišanu Lietuvas tirgū, jo Eiropas Savienības līmenī nepastāv kopīgas prasības augu izcelsmes sastāvdaļām, ko izmanto uztura bagātinātājos. Aizliegto augu izcelsmes sastāvdaļu sarakstā ir iekļauti 187 augi, kuri jau ir aizliegti lietot uztura bagātinātājos daudzās Eiropas Savienības valstīs. Šis rīkojuma projekts ļaus kompetentajām iestādēm efektīvāk kontrolēt uztura bagātinātājus, lai aizsargātu patērētāju veselību.

Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) zinātniskā komiteja ir apkopojusi dalībvalstu augu sarakstus (*Compendium of botanicals* EFSA Journal 2012;10 (5):2663)¹⁴. Augu sarakstam ir informatīvs raksturs.

¹¹ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2015&num=152>

¹² <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2016&num=257>

¹³ <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2014&num=175>

¹⁴ <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/2663>

	<p>Somija augiem un to preparātiem piemēro farmācijas normatīvos aktus. Farmācijas drošības un attīstības centra lēmums par cilvēkiem paredzētajām zālēm nosaka augu un dažu vielu sarakstu, kas atbilst zāļu definīcijai¹⁵. Somijas pārtikas nekaitīguma iestāde “Evira” ir publicējusi informatīvu materiālu par savvaļas augiem, ko var izmantot pārtikā, kā uztura bagātinātāju, tēju, garšvielu, dekoratīvu materiālu konditorejas vai desertu noformēšanai¹⁶. Par savvaļas augu drošu izmantošanu pārtikā ir atbildīgs uzņēmējs.</p> <p>Zviedrija noteikusi augu un augu daļu sarakstu, ko nelieto pārtikā¹⁷. Saraksts nav pilnīgs, ja augs nav sarakstā, tas nenozīmē, ka augs ir nekaitīgs. Augu saraksts ir informatīvs dokuments ieinteresētajām pusēm.</p> <p>Vācija izstrādājusi vadlīnijas, kas atbilst kategorijai “Augi un augu daļas”¹⁸. Vadlīnijas ir paredzētas, lai palīdzētu orientēties uzņēmējiem, kontrolējošai iestādei un citām ieinteresētajām pusēm par auga un tā daļu atbilstošu izmantošanu pārtikā (tējas, garšvielas, aromatizētāji), farmācijā (augu izcelsmes zāles) vai kā jaunā pārtikā. Sarakstā ir iekļauti 590 augi, kuri ir sadalīti atbilstoši auga riska novērtējumam, kā arī apkopoti beidzamie atļautie auga lietošanas daudzumi farmakoloģijā, norādīti iespējamie riski attiecībā uz cilvēku slimībām.</p> <p>Austrija noteikusi prasības augu tējām un augiem, kurus var izmantot tēju un tām līdzīgu produktu ražošanā¹⁹. Informatīvs dokuments ieinteresētajām pusēm.</p> <p>Norvēģijai ir noteikumi par medikamentu klasifikāciju, kas nosaka augu sarakstu, kādi augi ir lietojami pārtikā, kādi augi ir lietojami kā augu izcelsmes zāles un kādi augi ir lietojami tikai ar zāļu receptēm²⁰. Eiropas Komisija 2017. gada janvārī aicināja visas dalībvalstis piedalīties aptaujā par augiem un to preparātu izmantošanu pārtikā, lai izvērtētu vienota augu un to preparātu saraksta nepieciešamību Eiropas Savienības līmenī. Līdz šim aptaujas rezultāti dalībvalstīm nav paziņoti.</p>
--	---

II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu

1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	<p>Noteikumu projekta tiesiskais regulējums attiecas uz:</p> <p>1) pārtikas uzņēmumiem, kas ražo pārtiku no augiem, augu daļām un to produktiem un citām vielām Latvijā, ievied to no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm un Eiropas Ekonomikas zonas valstīm vai trešajām valstīm un paredzēti izplatīšanai Latvijā. Šobrīd pēc dienesta datiem Latvijā darbojas:</p> <p>a) 40 uztura bagātinātāju ražošanas uzņēmumu;</p> <p>b) 46 ārstniecības augu apstrādes un pārstrādes uzņēmumu;</p>
----	---	--

¹⁵ <http://www.fimea.fi/valvonta/luokittelu/laakeluettelo>

¹⁶ https://www.evira.fi/globalassets/elintarvikkeet/valmistus-ja-myynti/uuselintarvikkeet/luonnonvaraisten-kasvien-elintarvikekaytto_29092016.pdf

¹⁷ <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1713025>

¹⁸ https://www.bvl.bund.de/EN/07_TheFederalOffice/06_Events/Eventarchive/Stoffliste2014/Stoffliste_2014_node.htm

¹⁹ <http://www.lebensmittelbuch.at/tee-und-teeaehnliche-erzeugnisse/tee/>

²⁰ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1999-12-27-1565>

		<p>2) dienests, kura kompetencē ir pārtikas aprites uzraudzība un kontrole;</p> <p>3) institūts, kura kompetencā ir veikt riska novērtējumu, kam ir tieša vai netieša ietekme uz pārtikas nekaitīgumu;</p> <p>4) patērētājam, kas lieto pārtiku, kuri satur augus, augu daļas un to produktus un citas vielas.</p> <p>Noteikumu projekta tiesiskais regulējums tieši ietekmēs visu sabiedrību, jo tiks noteikts pārtikā aizliegto un ierobežoti lietojamo augu, augu daļu un to produktu saraksts, kā arī ierobežoti lietojamo citu vielu, kas nav augi, vitamīni vai minerālvielas, un kurām ir uzturvērtība vai fizioloģiska ietekme, saraksts izmantošanai uztura bagātinātājos. Tādējādi tiks sekmēta sabiedrības veselības aizsardzība un vienlaicīgi tiks informēts patērētājs par pārtikas atbilstību tam paredzētajam mērķim.</p> <p>Noteikumu projekts tieši ietekmēs tos pārtikas aprītē iesaistītos pārtikas uzņēmumus, kas ražo pārtiku no augiem, augu daļām, to produktiem un citām vielām. Ja pārtikas uzņēmumus šobrīd izmanto noteikumu projekta 1. pielikumā minētos augus pārtikas ražošanā, tad turpmāk patērētāja veselības drošuma apsvērumu dēļ šādu pārtiku būs aizliegts laist Latvijas tirgū.</p> <p>Ja pārtikas uzņēmums šobrīd izmanto noteikumu projekta 2. pielikumā minētos augus un augu daļas, tad šāda pārtika būs jānoformē vai nu atbilstoši Noteikumu Nr. 685 prasībām un jāmaksā nodeva par uztura bagātinātāja laišanu Latvijas tirgū atbilstoši Noteikumiem Nr. 1145, vai arī jāiesniedz noteikumu projektā minētie dokumenti institūtā ekspertu komisijā pārtikas riska novērtēšanai, kas palielinās pārtikas uzņēmuma izmaksas.</p> <p>Noteikumu projekts atvieglos dienesta uzraudzības pasākumus, jo būs noteikti skaidri nosacījumi pārtikai, kas satur noteiktus augus, augu daļas un citas vielas, kā arī atvieglos savstarpējo normatīvo aktu piemērošanas izpratni ar pārtikas sapritē iesaistītajiem pārtikas uzņēmumiem un citu dalībvalstu pārtikas aprites uzraudzības dienesta ekspertiem.</p>
2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	<p>Noteikumu projekts atvieglos pārtikas aprītē iesaistīto pārtikas uzņēmumu darbību, paredzot skaidrus nosacījumus attiecībā uz noteiktu augu, augu daļu un citu vielu izmantošanu pārtikā (uztura bagātinātājos, tējās, sīrupos un citos produktos) un palīdzēs uzņēmējiem nodrošināt šo produktu nekaitīgumu.</p> <p>Noteikumu projekts sekmēs nekaitīgas pārtikas apriti tirgū, radīs pozitīvu ietekmi uz patērētāju, īpaši jutīgo patērētāju grupu (mazi bērni, grūtnieces) veselību.</p>
3.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Projektā ietvertajam tiesiskajam regulējumam nav ietekmes uz administratīvajām izmaksām (naudas izteiksmē), un tas nerada papildu administratīvo slogu, jo saskaņā ar Ministru

		kabineta 2009. gada 15. decembra instrukcijas Nr. 19 „Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” 24. un 25. punktu administratīvās izmaksas (naudas izteiksmē) gada laikā mērķgrupai, ko veido fiziskas personas, nepārsniedz 200 <i>euro</i> , bet mērķgrupai, ko veido juridiskas personas, – 2000 <i>euro</i> .
4.	Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums	Projekts šo jomu neskar.
5.	Cita informācija	Nav

III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem							
Rādītāji	2018. gads		Turpmākie trīs gadi (<i>euro</i>)				
	saskaņā ar valsts budžetu kārtējam gadam	izmaiņas kārtējā gadā, salīdzinot ar valsts budžetu kārtējam gadam	2019.gads		2020.gads		2021.gads
			saskaņā ar vidēja termiņa budžeta ietvaru	izmaiņas, salīdzinot ar vidēja termiņa budžeta ietvaru 2019. gadam	saskaņā ar vidēja termiņa budžeta ietvaru	izmaiņas, salīdzinot ar vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020. gadam	izmaiņas, salīdzinot ar vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020.gadam
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Budžeta ieņēmumi	0	0	0	0	0	0	0
1.1. valsts pamatbudžets, tai skaitā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi	0	0	0	0	0	0	0
1.2. valsts speciālais budžets	0	0	0	0	0	0	0
1.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0	0	0
2. Budžeta izdevumi	0	0	0	0	0	20 585	20 585
2.1. valsts pamatbudžets	0	0	0	0	0	20 585	20 585
2.2. valsts speciālais budžets	0	0	0	0	0	0	0

2.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0	0	0
3. Finansiālā ietekme	0	0	0	0	0	- 20 585	- 20 585
3.1. valsts pamatbudžets	0	0	0	0	0	- 20 585	- 20 585
3.2. speciālais budžets	0	0	0	0	0	0	0
3.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0	0	0
4. Finanšu līdzekļi papildu izdevumu finansēšanai (kompensējošu izdevumu samazinājumu norāda ar "+" zīmi)	X	0	X	0	X	0	0
5. Precizēta finansiālā ietekme		0		0		- 20 585	- 20 585
5.1. valsts pamatbudžets		0		0		- 20 585	- 20 585
5.2. speciālais budžets	X	0	X	0	X	0	0
5.3. pašvaldību budžets		0		0		0	0
6. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins (ja nepieciešams, detalizētu ieņēmumu un izdevumu aprēķinu var pievienot anotācijas pielikumā)	6.2. Nepieciešamie izdevumi, lai nodrošinātu Zinātniskās ekspertu komisijas augus, augu daļas un to preparātu saturošas pārtikas produktu izvērtēšanai darbu.						
6.1. detalizēts ieņēmumu aprēķins	<p>1. Atalgojums, 16 656,00 <i>euro</i>:</p> <p>1.1. ekspertu grupas priekšsēdētājs. Paredzētais darba stundu skaits 500, stundas likme 9,92 <i>euro</i>. Kopā 4969,00 <i>euro</i>;</p> <p>1.2. eksperti. Paredzētas četras darba grupas sanāksmes, gatavošanās sanāksmēm un slēdziena gatavošana. Paredzētais darba stundu skaits 775, stundas likme 9,92 <i>euro</i>. Kopā 7688,00 <i>euro</i>;</p> <p>1.3. ekspertu grupas sekretārs. Paredzētais darba stundu skaits 600, stundas likme 6,68 <i>euro</i>. Kopā 4008,00 <i>euro</i>;</p> <p>2. Darba devējs valsts obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas. Kopā 3929,15 <i>euro</i>.</p> <p>Summa kopā: 20 585,15 <i>euro</i>.</p>						

6.2. detalizēts izdevumu aprēķins	Stundas likme 9,92 atbilst 12.amatalgu grupai (mēnešalga 1647,00 <i>euro</i>), stundas likme 9,92 atbilst 10. amatalgu grupai (mēnešalga 1109,00 <i>euro</i>).
7. Amata vietu skaita izmaiņas	Jaunu amata vietu izveide nepalielinās amata vietu skaitu valsts pārvaldē, jo institūts nav valsts pārvaldes iestāde, bet atvasināta publiska persona – valsts zinātniskais institūts, kas pilda atsevišķus valsts pārvaldes uzdevumus.
8. Cita informācija	Jautājums par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu Zemkopības ministrijai 2020. gadā un turpmākajos gados 20 585 <i>euro</i> apmērā ik gadu, lai nodrošinātu tādu pārtikas produktu izvērtēšanu un reģistrāciju, kas satur ierobežoti lietojamus augus un augu produktus, ir skatāms Ministru kabinetā likumprojekta „Par valsts budžetu 2020. gadam” un likumprojekta „Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021. un 2022. gadam” sagatavošanas procesā kopā ar visu ministriju un citu centrālo valsts iestāžu prioritāro pasākumu pieprasījumiem.

IV. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

Projekts šo jomu neskar.

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

1.	Saistības pret Eiropas Savienību	Projekts šo jomu neskar.
2.	Citas starptautiskās saistības	Projekts šo jomu neskar.
3.	Cita informācija	Nav.

1. tabula

Tiesību akta projekta atbilstība ES tiesību aktiem

Attiecīgā ES tiesību akta datums, numurs un nosaukums	Projekts šo jomu neskar.		
A	B	C	D
Attiecīgā ES tiesību akta panta numurs (uzskaitot katru tiesību akta vienību – pantu, daļu, punktu, apakšpunktu)	Projekta vienība, kas pārņem vai ievieš katru šīs tabulas A ailē minēto ES tiesību akta vienību, vai tiesību akts, kur attiecīgā ES tiesību akta vienība pārņemta vai ieviesta	Informācija par to, vai šīs tabulas A ailē minētās ES tiesību akta vienības tiek pārņemtas vai ieviestas pilnībā vai daļēji. Ja attiecīgā ES tiesību akta vienība tiek pārņemta vai ieviesta daļēji, sniedz attiecīgu skaidrojumu, kā arī precīzi norāda, kad un	Informācija par to, vai šīs tabulas B ailē minētās projekta vienības paredz stingrākas prasības nekā šīs tabulas A ailē minētās ES tiesību akta vienības. Ja projekts satur stingrākas prasības nekā attiecīgais ES tiesību akts, norāda pamatojumu un samērīgumu. Norāda iespējamās alternatīvas (t. sk. alternatīvas, kas neparedz

		kādā veidā ES tiesību akta vienība tiks pārņemta vai ieviesta pilnībā. Norāda institūciju, kas ir atbildīga par šo saistību izpildi pilnībā	tiesiskā regulējuma izstrādi) – kādos gadījumos būtu iespējams izvairīties no stingrāku prasību noteikšanas, nekā paredzēts attiecīgajos ES tiesību aktos
Kā ir izmantota ES tiesību aktā paredzētā rīcības brīvība dalībvalstij pārņemt vai ieviest noteiktas ES tiesību akta normas? Kādēļ?	Projekts šo jomu neskar.		
Saistības sniegt paziņojumu ES institūcijām un ES dalībvalstīm atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē informācijas sniegšanu par tehnisko noteikumu, valsts atbalsta piešķiršanas un finanšu noteikumu (attiecībā uz monetāro politiku) projektiem	Noteikumu projekts tiks paziņots Eiropas Komisijai un visām dalībvalstīm atzinumu sniegšanai. Noteikumu projektā iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 9. septembra Direktīvas Nr. 2015/1535/ES, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko noteikumu un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu jomā		
Cita informācija	Nav		
2. tabula Ar tiesību akta projektu izpildītās vai uzņemtās saistības, kas izriet no starptautiskajiem tiesību aktiem vai starptautiskas institūcijas vai organizācijas dokumentiem. Pasākumi šo saistību izpildei.			
Projekts šo jomu neskar.			

VI. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes

1.	Plānotās sabiedrības līdzdalības un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu	Projekts elektroniski nosūtīts saskaņošanai biedrībai „Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome”, biedrībai „Zemnieku saeima”, biedrībai „Stādu audzētāju biedrība”, Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijai, Latvijas Diētas un uztura speciālistu asociācijai, Latvijas Diētas ārstu asociācijai, Latvijas Pārtikas tirgotāju asociācijai, Latvijas Tirgotāju asociācijai, SIA "L.Ē.V." (Ekstraktu rūpnīca), SIA "Aptiekas produkcija", A/S "BIOLAT", A/S "GRINDEKS", SIA "Lotos Pharma", SIA "DEIVA", z/s
----	--	---

		<p>“DOKTUS”, SIA “MedPro Nutraceuticals”, SIA “SILVANOLS”, A/S “RĪGAS FARMACEITISKĀ FABRIKA”, A/S “OLAINFARM”, SIA “Inovātīvo biomedicīnas tehnoloģiju institūts”, SIA “Vedic Institute of Healthcare and Research”, SIA “PRIMEA”, Lauku tūrisma asociācija “Lauku ceļotājs” (t.sk. z/s “RŪĶĪŠU TĒJA”, z/s “UPMAĻI”, z/s “OZOLIŅI”, z/s “INDRĀNI”, I/U “Salvija”, SIA “3x9 zālītes”, Mārīte Merga u.c.).</p> <p>Informācija par normatīvā akta projektu tiks ievietota tīmekļa vietnē www.zm.gov.lv</p>
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	<p>Noteikumu projekts 2017. gada 23. martā tika apspriests Zemkopības ministrijas organizētajā starpinstitūciju darba grupas sanāsmē, kurā piedalījās Veselības ministrijas, dienesta, institūta, Latvijas Diētas un uztura speciālistu asociācijas, Latvijas Diētas ārstu asociācijas, Rīgas Stradiņa universitātes, A/S “OLAINFARM”, A/S “RĪGAS FARMACEITISKĀ FABRIKA”, SIA “SILVANOLS”, A/S “GRINDEKS”, SIA “Inovātīvo biomedicīnas tehnoloģiju institūts”, Lauku tūrisma asociācija “Lauku ceļotājs”, z/s “RŪĶĪŠU TĒJA”, z/s “DOCTUS”, z/s “OZOLIŅI”, biedrības „Zemnieku saeima”, biedrības „Stādu audzētāju biedrība”, individuālā uzņēmuma “Silkalni” pārstāvji, farmācijas jomas eksperti – Vija Eniņa, Edita Romāne, Dailonis Pakalns.</p>
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	<p>Pēc publicēšanas Zemkopības ministrijas tīmekļa vietnē ikvienam sabiedrības pārstāvim ir iespēja sniegt viedokli, iebildumus un priekšlikumus par sagatavoto noteikumu projektu.</p>
4.	Cita informācija	Nav

VII. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām		
1.	Projekta izpildē iesaistītās institūcijas	Pārtikas un veterinārais dienests un valsts zinātniskais institūts „Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts “BIOR””.
2.	Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru. Jaunu institūciju izveide, esošu institūciju likvidācija vai reorganizācija, to ietekme uz institūcijas cilvēkresursiem	Projekts šo jomu neskar.
3.	Cita informācija	Nav

Zemkopības ministrs

Jānis Dūklavs

Cine 67027146
Inara.Cine@zm.gov.lv